

Sillalla-seminaari 12.–13.3.2026

OHJELMA JA TIIVISTELMÄT

Torstai 12.3.2026

09.00 Ilmoittautuminen alkaa ja näyttely avautuu. Aamupala.

KAIKILLE YHTEINEN OHJELMA

10.00 Tervetuloa Sillalla-seminaariin

10.15 **Sosiaaliset esteet vammaistutkimuksen näkökulmasta**

Hisayo Katsui

Esityksessä esitellään ensin vammaisuuden määritelmä vammaistutkimuksen näkökulmasta, jotta saadaan konteksti. Vammaisuus määritellään sosiaalisena ilmiönä, joka syntyy vuorovaikutuksessa vammaisen henkilön ja ympäristön välillä. Siksi sosiaaliset esteet ovat merkittävä osa vammaisuutta. Ne estävät heitä osallistumasta täysipainoisesti ja tasavertaisesti yhteiskuntaan. Esimerkiksi kehitysvammaisille ihmisille tarjotaan liian usein vammaiseläkettä melko automaattisesti oletuksella, että heillä ei ole työkykyä. Myös avotyö on saanut voimakasta kritiikkiä rakenteellisenä esteenä Suomessa. Lisäksi henkilökohtaisen tuen puute, mukaan lukien henkilökohtaisen avustajan palvelun puute, tunnustetaan myös esteeksi. Monet kehitysvammaiset henkilöt elävät edelleen ryhmäkodeissa, elleivät jopa laitoksissa, joissa henkilökohtainen tuki ei usein riitä. Vuonna 2023 tekemässämme tutkimuksessa eräs haastateltava vastasi, että käynti kerran lähikaupassa oli kohokohta vuosien varrella. Käynti lähikaupassa on monille vammattomille ihmisille osa arkielämää, kun taas se on tälle kehitysvammaiselle henkilölle luksusta. Toisin sanoen yhteiskunnassamme on jotain suuresti pielessä.

Merkittävä este on myös valitusmenettely, joka on monille vammaisille henkilöille, erityisesti kehitysvammaisille henkilöille, erittäin monimutkainen. Suomen vammaiset

henkilöt tuskin nostavat oikeusjuttuja hallinto-oikeudessa monien esteiden vuoksi, minkä seurauksena he usein jäävät ilman palveluja, joihin heillä on subjektiiviset oikeudet uuden vammaispalvelulain mukaan.

Tutkimuksemme mukaan nykyiset järjestelmät ja yhteiskunta eivät kiinnitä riittävästi huomiota vammaisten henkilöiden tarpeisiin ja monimuotoisuuteen. Pitkän aikaa historiassamme ja nykyisyydessämme järjestelmät ja yhteiskunta ovat pakottaneet vammaiset henkilöt sopeutumaan olosuhteisiinsa, jotka on rakennettu vammattomille ihmisille. On korkea aika miettiä uudelleen, miten voimme uudistaa järjestelmiämme ja yhteiskuntaamme ottaen huomioon vammaisten henkilöiden tarpeet ja oikeudet.

Tutkimuksemme mukaan monet vammaiset henkilöt ja heidän vanhempansa ovat huolissaan tulevaisuudestaan hallituksen säästöpolitiikan vuoksi. Tämä on väärin maailman onnellisimmassa maassa. Siksi kiinnitetään huomiota sosiaaliin esteisiin ja niiden purkamiseen.

11.00 Tauko ja näyttelyyn tutustuminen

11.15–12.45 Creating Communication Supportive Classrooms (Kommunikointiystävällisen oppimisympäristön rakentaminen)

Sofia Wallin

This session presents key ideas about communication in school and what it means to create communication-supportive classrooms. We look at communication as participation and interaction across the school day, and how a rich communicative environment can be embedded in everyday school activities. The session introduces communication partner strategies as part of this work, alongside augmentative and alternative communication (AAC). I will also share key points from my PhD work on communication and AAC in schools for students with intellectual disability.

12.45 Lyhyt info käytännön järjestelyistä

13.00 Lounastauko ja näyttelyyn tutustuminen

SESSIO I

14.00 Implementing Communication Partner Strategies in Daily School Life (Kommunikointikumppanuuden toimintatavat osaksi koulun arkea)

Sofia Wallin

This session focuses on communication partner strategies and how they can become a natural part of everyday school activities. The emphasis is on school staff priorities and mindset that support interaction, and on common factors that can make AAC feel harder than it needs to be. The session will revisit common “rules of thumb” around AAC and suggest ways to simplify choices without lowering expectations.

15.00 Tauko, iltapäiväkahvi ja näyttelyyn tutustuminen

15.30 Kulttuurierojen huomioiminen läheisten ohjaamisessa

Noora Galab

Vuorovaikutus ja kommunikaatio rakentuvat suhteessa ympäröivään kulttuuriin. Kulttuuriset käsitykset vuorovaikutuksesta ohjaavat sitä, millaisia odotuksia vuorovaikutukselle asetetaan ja miten sen tukeminen ymmärretään. Kulttuurierot heijastuvat myös ammattilaisen ja läheisen välisen luottamuksen muodostumiseen, päätöksentekoon sekä ohjaustilanteissa omaksuttaviin rooleihin. Monikulttuurisissa ohjaustilanteissa kohtaavat täten yksilöiden lisäksi toisistaan poikkeavat tavat hahmottaa maailmaa.

Esitys tarjoaa näkökulmia tilanteisiin, joissa ammattilainen ja läheiset toimivat vuorovaikutuksessa eri lähtökohdista käsin. Esityksessä tarkastellaan vuorovaikutukseen ja kommunikaatioon liittyviä kulttuurisia odotuksia ja rooleja puhevammaisen henkilön, läheisten sekä ammattilaisen näkökulmasta. Puheenvuorossa käydään läpi läheisten kulttuuritietoisien ohjauksen periaatteita ja pohditaan ammattilaisen ohjauskäytäntöjä suhteessa erilaisiin kulttuuriin käsityksiin toimintakyvystä ja vammaisuudesta.

Puheenvuoro kutsuu osallistujia tarkastelemaan omaa ammatillista toimintaansa kulttuurisen viitekehyksen kautta. Konkreettisten esimerkkien avulla käydään läpi, millaisia arvoja, oletuksia ja normeja ohjaustyöhön usein sisältyy. Tavoitteena on lisätä herkkyyttä kulttuuristen tekijöiden tunnistamiseen arjen työssä sekä löytää yhdessä tapoja, joilla ohjaus tukee sekä puhevammaisen henkilön vuorovaikutusta että läheisten toimijuutta ja luottamusta.

16.15 Seksuaalihyvinvointi kommunikoinnin tukikeinoissa yksilön tarpeiden mukaan

Henna Suikki

Miten seksuaalisuus ja seksuaaliterveys näyttäytyvät tällä hetkellä eri tavoin kommunikoinnin tukea tarvitsevien ihmisten elämässä ja mitä esteitä seksuaalisuudesta kommunikointiin liittyy? Miten voimme edistää ihmisten seksuaalihyvinvointia, kun kyseessä on kommunikoinnin tukimuotojen sisältöjen pohtiminen yksilöllisesti?

Henna Suikki on toimintaterapeutti, erityistason seksuaaliterapeutti ja voimavarakeskeinen työnohjaaja, jonka toiveena on edistää seksuaalioikeuksia eri tavoin tukea tarvitsevien ihmisten elämässä ja ennen kaikkea auttaa ammattilaisia reflektoimaan valta-asetelmaansa, kun valitsemme käytettäviä materiaaleja ja pohdimme ihmisille merkityksellisiä asioita osana kommunikoinnin tukea.

17.00 Sessio 1 päättyy

SESSIO 2

14.00 Neurovahvistava lähestymistapa – toimintakulttuurin muutos syntyy yhdessä

Salla Hewitt

Neurodiversiteettiymmärryksen syventyessä koulutus- ja palvelujärjestelmämme on tulossa kaivattuun murrokseen, sillä se havahduttaa meidät pohtimaan rakenteiden ja tämänhetkisten toimintatapojen tarkoituksenmukaisuutta erilaisiin neurovähemmistöihin kuuluvien oppilaiden ja asiakkaiden näkökulmasta.

Neurodiversiteetti eli neuromoninaisuus tarkoittaa ihmiskunnan neurotyyppien luonnollista monimuotoisuutta: jokaisella meistä on yksilöllisesti rakentuneet aivot ja hermosto ja siten myös erilaisia tarpeita. Tämän vuoksi neuroenemmistön näkökulmasta rakennetut ja neurotyypillisille suunnatut odotukset ja tuen muodot esimerkiksi kommunikointiin, oppimiseen ja itsesäätelyyn liittyvissä asioissa eivät välttämättä aina palvele neurovähemmistöjen tarpeita. Neurodiversiteetin viitekehys tekee näkyväksi myös niin sanotut näkymättömät vammat ja niihin liittyvät todelliset tuen tarpeet.

Neurovahvistava lähestymistapa mahdollistaa meille kokonaan erilaisen ymmärryksen neuromoninaisuudesta aina yhdenvertaisuudesta ja asenne-esteettömyydestä emotionaalisesti turvallisiin kohtaamisiin sekä kunnioittavaan, syrjimättömään kielen käyttöön saakka. Neurovahvistava ammattilainen reflektoi vastuullisesti totuttuja toimintatapojaan, on kulttuurisensitiivinen asiakkaansa neurokirjon kokemusmaailmaa ja esimerkiksi autistista kulttuuria kohtaan ja luo turvallista tilaa neurovähemmistöille tulla kuulluksi ja ymmärretyksi niin päivittäisissä asiakaskohtaamisissa kuin järjestelmämme pitkäjänteisessä kehittämistyössäkin.

Neurovahvistava lähestymistapa kutsuu meidät ammattilaiset tietoisesti ja vastuullisesti pohtimaan, ovathan käyttämämme menetelmät ja toimintatavat neurovähemmistöihin kuuluville asiakkaille tarkoituksenmukaisia ja emotionaalisesti turvallisia, eivätkä osaltaan aiheuta esimerkiksi maskaamista, kuormitusta tai yksilölle ominaisten tarpeiden, kuten aistitarpeiden ohittamista. Tervetuloa mukaan toimintakulttuurin muutokseen, rakentamaan kaikille neurotyypeille yhdenvertaista maailmaa!

15.00 Tauko, iltapäiväkahvi ja näyttelyyn tutustuminen

15.30 Ideoita ja vinkkejä kommunikoinnin tukikeinojen käytettävyyden sujuvoittamiseen

Johanna Majuri

Usein kuulen: "Ei meillä ole resursseja (valmistaa/kohdata) ...", "Ei me päästä koulutuksiin...", "En mä osaa..." Mitä jos pysähdytään hetkeksi ja hypätään pois oman mielen vaatimuksista ja epäuskosta? Minä, "AAC-Jonna", ja Touho-nukke uskomme, että meillä on aivot omasta takaa – tai ainakin mela, äyskäri tai jotain muuta – ja pystymme valitsemaan suuntamme ja tekemään pieniä tärkeitä tekoja arjessa. Minä-sinä-hän, ME ollaan riittäviä! Emme ole yksin! Meillä on usein keinoja, kun pysähdytään, havainnoidaan ja käytetään yhdessä sopivia välineitä ja tapoja. Esimerkkipitoinen esitys kutsuu kommunikoinnin tukikeinojen maailmaan.

16.00 Kommunikoinnin tukimateriaalit muistisairaiden läheisille ja ammattilaisille

Anna Heino

Muistisairauden myötä ilmenee usein kommunikoinnin haasteita, jotka ovat sekä sairastuneelle että hänen lähipiirilleen kuormittavia. Toimiva kommunikoinnin tuki mahdollistaa muistisairaalle henkilölle kuulluksi tulemisen, arjen osallisuuden ja sosiaalisten suhteiden säilyttämisen, joten sopivien tuen keinojen löytäminen on tärkeää.

Muistiliiton kommunikoinnin tuen verkkomateriaali on kehitetty yhdessä muistisairauteen sairastuneiden, heidän läheistensä sekä monialaisten ammattilaisten kanssa. Materiaali sisältää neljä osiota: 1) Pohdintamateriaali kommunikoinnin tukemisesta, 2) Kosketus ja sanaton viestintä, 3) Kuvat kommunikoinnin tukena ja 4) Kirjoitettu tuki. Esityksessä keskitytään näistä kosketuksen ja kuvien hyödyntämiseen.

Kosketuksen avulla voidaan tukea muistisairasta henkilöä arjen toiminnoissa ja osoittaa välittämistä sekä läsnäoloa. Muistiliiton ohjevideolla esitellään tietoisia kosketusviestejä, jotka on suunnattu erityisesti muistisairauteen sairastuneiden ja heidän omaistensa tarpeet huomioiden. Materiaalissa esitellään muun muassa keinoja tukea ruokailua, pukeutumista ja istuutumista.

Kuvien avulla voidaan vahvistaa henkilön kykyä seurata keskustelua, ilmaista mielipiteensä ja vaikuttaa omaan arkeensa. Keskustelumatto-menetelmä on todettu pilotoinneissa toimivaksi myös monelle muistisairautta sairastavalle. Kuvien käytön ohjevideolla esitellään erilaisia tapoja hyödyntää kuvia. Materiaalin pilotointi osoittaa, että helposti käyttöönotettaville kommunikoinnin tuen materiaaleille on tarvetta. 97 % omaisista (N=66) koki saaneensa uutta tietoa, 88 % arvioi motivaationsa kommunikoinnin tuen keinojen käyttämiseen lisääntyneen ja 83 % vastasi ymmärtävänsä läheisensä tarpeita aiempaa paremmin. Ammattilaisista (N=77) 92 % arvioi materiaalien auttavan heitä työssään muistisairauden ja läheisten tukemisessa.

16.30 Digiturvaa ja hyvinvointia lapsille kuvitettujen selkotarinoiden avulla

Paula Jägerhorn

Kehitysvammaliitto on toteuttanut yhdessä Pelastakaa Lapset ry:n Kippari-hankkeen kanssa kuvitettuja selkotarinoita, jotka tukevat 6–12-vuotiaiden lasten turvallista ja hyvinvointia edistävää netinkäyttöä. Nämä tarinat on rakennettu lasten arjesta tuttujen tilanteiden ympärille ja niitä voi hyödyntää keskustelun avaajina, tunne- ja turvataitojen vahvistajina sekä konkreettisina "mitä teen nyt?" -toimintaohjeina. Selkokielineen, kuvitetun tarinan muoto tekee digiturvasta lähestyttävää ja turvallista käsitellä myös silloin, kun aiheisiin liittyy pelkoa, häpeää tai ristiriitaisia tunteita. Tarinat on suunnattu erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja perheiden tueksi, ja niitä voi käyttää joustavasti eri tilanteissa: yksittäisen lapsen kanssa, pienryhmässä, luokassa tai kotona yhteisenä hetkenä.

17.00 Sessio 2 päättyy

Perjantai 13.3.2026

08.30 Näyttely avautuu. Aamupala.

SESSIO 1

9.00 Tulkkaus tuo äänen – puhevammaisen lapsen mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa

Janette Kotonen

"Aina me ollaan pärjätty! Se tykkää katsoa, kun muut leikkii." –Varhaiskasvatuksen opettaja

"Kyllä se ymmärtää, kun mä annan sille ohjeita." –Luokanopettaja

"Joo, se juo nyt maitoa, koska se tykkää siitä." –Tilapäishoitopaikan ohjaaja

"Ei me otettu kommunikointikansiota mukaan muskariin, ku me pärjätään ilman sitä. Se painaaki niin paljon." –Lapsen vanhempi

Mutta onko lapsi samaa mieltä? Onko lapsella ollut mahdollisuus vaikuttaa näihin päätöksiin? Onko lapsi saanut oman äänensä kuuluviin?

Puhevammaisten tulkkauspalvelua käytetään, jotta henkilö pystyisi kommunikoimaan ja osallistumaan yhdenvertaisesti arjen eri tilanteissa. Tulkkauspalvelu tukee henkilön perusoikeuksia, osallisuutta ja itsenäisyyttä. Puhevammaisten tulkki on ammattilainen, joka on perehtynyt lapsen kommunikointikeinoihin. Tulkki tulkaa lapsen viestimät asiat ympäristölle ja toisin päin. Näin lapsen mahdollisuudet osallisuuteen ja osallistumiseen lisääntyvät. Koska vuorovaikutuksen ja kommunikaation tukeminen ovat tulkin ydintehtäviä, he eivät avusta tai ohjaa lasta.

Miten voimme puhevammaisten tulkkauspalvelun avulla vahvistaa lapsen oikeutta ymmärtää ja tulla ymmärretyksi? Viittomakieliset lapset saavat tulkkausta varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Samaan aikaan puhevammaiset lapset jäävät tulkkauspalvelun ulkopuolelle vastaavissa paikoissa. Kieli, kommunikaatio ja vuorovaikutus ovat kaiken oppimisen perusta. Mitkä ovat tulkkauspalvelun hyödyt ja miten asia voidaan nähdä myös puhevammaisen lapsen oikeutena?

Lapsilla puhevammaisten tulkkauspalvelun käyttö on melko vähäistä. Ajatellaan, että tulkkauspalvelun käyttöönotto vaatii "tiettyjä taitoja", vaikka todellisuudessa lapsella oleva toimiva kommunikointikeino riittää. Toisaalta lasten kanssa työskentelevät ammattilaiset eivät vielä tunne toisiaan ja saatavilla olevia palveluita.

9.45 Henkilöiden valokuvat ja nimet kommunikoinnin apuvälineessä

Soile Loukusa

Kommunikoinnin tukikeinojen valintaan vaikuttavat muun muassa henkilön kielelliset ja tiedonkäsittelytaidot sekä kommunikointitarpeet. Keskeistä on, että henkilön kommunikointikeinot koetaan mielekkäiksi sekä henkilön että hänen lähipiirinsä näkökulmasta. Monet puhevammaiset hyötyvät valokuvista, sillä ne ovat konkreettisia ja helposti ymmärrettäviä. Toisille henkilöille toimii hyvin kirjoitettujen nimien käyttö viitattaessa lähiympäristön ihmisiin.

Puheterapeuttiliitto ja Kehitysvammaliiton Tikoteekkiin on tullut yhteydenottoja, joissa on ilmaistu huoli siitä, että puhevammaisten kommunikointia on rajoitettu poistamalla valokuvia ja nimiä heidän apuvälineistään. Tämän vuoksi toteutimme keväällä 2025 kyselyn, johon vastasi 354 ammattilaista, pääosin puheterapeutteja (59,6 %) ja kommunikaatio-ohjaajia (15,5 %). Tulosten mukaan 92,7 % käyttää henkilöihin viittaavia valokuvia kommunikoinnin tukena, ja niiden merkitys koettiin erittäin tärkeäksi (79,5 %) tai tärkeäksi (17,3 %). Silti 28,8 % ilmoitti rajoituksista, erityisesti päiväkodeissa, kouluissa ja asumisyksiköissä. Perusteina rajoituksille mainittiin tietosuoja ja yleiset ohjeet. Rajoitusten seuraukset ovat olleet vakavia: puhevammaiset eivät ole voineet kertoa heille tärkeistä ihmisistä tai kokemuksistaan. Tämä on lisännyt turhautumista, osallisuuden vähenemistä ja haastavaa käyttäytymistä. Myös nimien käyttöä on rajoitettu (10,6 %), mikä on myös heikentänyt viestintää ja johtanut jopa passivoitumiseen.

Kyselyyn vastanneet ammattilaiset korostavat, että valokuvat ja nimet ovat välttämättömiä muun muassa ymmärtämisen, muistamisen ja mielekkään vuorovaikutuksen kannalta. Rajoitukset koetaan tasa-arvoa heikentäviksi ja jopa vallankäytöksi. Ne kaventavat sananvapautta ja itsemääräämisoikeutta. Ammattilaiset toivovat, että rajoituksia tarkistetaan, jotta puhevammaisten yhdenvertaisuus ja oikeus ilmaista itseään toteutuvat.

10.30 Tauko ja näyttelyyn tutustuminen

11.00 Laulutin

Kaisa Laine, Virpi Yiannakou

Laulutin-toimintamalli tukee lasten omaa aktiivista osallistumista ja vuorovaikutusta varhaiskasvatuksessa ja muissa ympäristöissä. Jokaisella lapsella on oma vuoro kommunikointitavasta riippumatta, ja he saavat itse päättää laulun etenemisestä.

Toimintamalli on Kehitetty Kehitysvammaliiton Tikoteekissa palvelumuotoillen, yhdessä kahden päiväkodin kanssa heidän arjen tarpeistaan käsin. Tärkeintä on se, että toimintamalli on helppo ottaa käyttöön ja se toimii koko lapsiryhmän kanssa.

Laulutin sisältää seitsemästä laulusta kuvitetut laulutaulut, esitteen ja ohjeet aikuisille sekä videon, joka on kuvattu varhaiskasvatuksen laulutuokiossa. Laulutin löytyy ilmaiseksi Tikoteekin verkkosivuilta.

Laulutin-toimintamalli soveltuu myös lapsille, joilla on kommunikoinnin apuväline. Malli on rakennettu siten, että apuvälineiden käytölle on Lauluttimessa valmiit rakenteet, mikä tekee niiden käyttöönotosta luontevaa. Näin apuvälineet saadaan pois lasten repuista ja osaksi aktiivista arjen toimintaa.

SESSIO 2

9.00 Puhetta tukeva ja korvaava todellisuus

Tanja Vihriälä, Jaana Mäkinen

Puhetta tukeva ja korvaava todellisuus -tutkimusprojekti käynnistyi Tampereen yliopistossa elokuussa 2024 Jane ja Aatos Erkon säätiön rahoituksella (2024–2026). Projektin

tavoitteena on kehittää uusi tutkimusmenetelmä Mukana sun arjessa (MUSU) sekä teknologinen viitekehys, jota voidaan hyödyntää nousevien teknologioiden, kuten lisätyn todellisuuden (AR), valjastamisessa puhevammaisten henkilöiden tarpeisiin. Puheenvuorossamme esittelemme projektin nykytilanteen ja tutkimustuloksia keskittyen sosiaaliseen saavutettavuuteen.

Projektin lähtökohtana on tunnistettu ongelma: puhevammaiset henkilöt eivät ole perinteisesti päässeet osallistumaan tutkimukseen tasavertaisina toimijoina. Teknologisia ratkaisuja ovat pääosin kehittäneet kommunikaatiokyvyltään tavanomaiset henkilöt, mikä on johtanut siihen, että nykyiset kommunikaation apuvälineet eivät aina vastaa puhevammaisten henkilöiden tarpeisiin.

MUSU-menetelmässä tilanne muuttuu: puhevammaisen henkilö toimii aktiivisena asiantuntijana ja osallistuu vuorovaikutukseen sekä yhteiskehittämiseen niillä kommunikointikeinoilla, jotka hänellä on käytettävissä. Menetelmässä keskeistä on tutkijaparin jalkautuminen puhevammaisen osallistujan normaaliin arkeen havainnoiden onnistuneita ja haasteellisia kommunikaatiotilanteita sekä yhteiskehittäen teknologiaratkaisuja asiantuntijan kanssa. Tutkijaparin osaaminen varmistaa vuorovaikutuksen mahdollisimman saavutettavan toteutumisen, ja tutkimus tekee näkyväksi ne sosiaalisen saavutettavuuden periaatteet, jotka tukevat tasavertaista osallistumista. Menetelmää on pilotoitu tutkimusprojektin aikana, ja pilotointi on tukenut menetelmän jatkokehittämistä.

Projektin alkuvaiheessa syksyllä 2024 järjestimme kolme sisällöltään samankaltaista työpajaa puhevammaisten tulkeille (20 osallistujaa). Työpajoissa keskusteltiin tulkkien työstä, kehitettävästä MUSU-menetelmästä ja tulevaisuuden kommunikaatioteknologioista. Työpajoista kerättyä aineistoa on analysoitu laadullisesti, ja se tarjoaa keskeisiä näkökulmia sosiaaliseen saavutettavuuteen sekä perustan teknologiselle viitekehykselle.

9.45 Kehitysvammaisten ihmisten ajatuksia toimintakyvystä ja arkea tukevista teknologioista

Tanja Vihriälä, Jaana Mäkinen

Kehitysvammaisten henkilöiden näkemykset omasta toimintakyvystään ja teknologioista ovat tärkeitä, jotta voidaan kehittää ratkaisuja, jotka tukevat itsenäistä elämää, kommunikointia ja arjen toimintoja. Euroopan unionin Euroopan sosiaalirahasto plus (ESR+):n osarahoittamassa Teknologiaa osallisuutta, toimintakykyä ja asiakaslähtöistä palvelua (TOTA)-hankkeessa selvitimme, miten kehitysvammaiset henkilöt kokevat oman toimintakykynsä vahvuudet ja haasteet. Lisäksi he kokeilivat erilaisia teknologioita ja arvioivat niiden hyödyllisyyttä. Tässä puheenvuorossa kuvaamme 14 osallistujan raporttoimia näkemyksiä toimintakyvystään ja teknologioiden hyödyistä.

Osallistujat arvioivat toimintakykyään arjen eri osa-alueilla. Tulokset osoittavat, että toimintakyky on yksilöllistä ja vaihtelevaa: vahvuuksia kuvattiin erityisesti vuorovaikutuksessa ja omiin elämänvalintoihin liittyvässä päätöksenteossa. Sen sijaan päivittäiset kotiaskareet, vapaa-ajan liikkuminen sekä kouluun ja työnhakutilanteet kuvattiin useammin tukea vaativiksi. Usein arki koettiin sujuvaksi, mutta samalla tunnistettiin tuen tarve esimerkiksi kaupassa käynnissä tai muissa itsenäisyyttä vaativissa tilanteissa.

Teknologiakokeiluissa helppokäyttöisyys ja visuaalisuus nousivat keskeisiksi hyödyllisyyttä lisääviksi tekijöiksi erityisesti kommunikaation ja arjen askareiden helpottamisessa. Ratkaisujen yksinkertaisuus ja selkeys tukivat käyttömukavuutta ja oppimista, ja huomiota tulisi kiinnittää saavutettavuuteen ja käyttäjän motivaation tukemiseen. Joidenkin teknologioiden konkreettinen hyöty arjessa ei aina ollut selvä, vaikka ne herättivät kiinnostusta.

Tulokset korostavat, että kehitysvammaisten henkilöiden oma ääni on olennainen, jotta teknologia tukee arkea yksilöllisesti ja tarkoituksenmukaisesti. He pystyvät arvioimaan omaa arkeaan ja antamaan konkreettista palautetta teknologioista, kun tutkimusasetelma on suunniteltu saavutettavaksi. Näkemykset voivat ohjata teknologian kehitystyötä huomioimaan yksilölliset tarpeet, erilaiset käyttötilanteet ja taitotasot.

10.30 Tauko ja näyttelyyn tutustuminen

11.00 Pelit osana sosiaalista hyvinvointia

Markus Kämäräinen

Pelit ja pelikulttuurit ovat nousseet keskeiseksi osaksi arkea, jossa ne eivät ole enää vain viihdettä, vaan merkittävä sosiaalisen kanssakäymisen ja yhteisöllisyyden muoto.

Virtuaaliset ympäristöt ovat osin korvanneet perinteisiä kohtaamispaikkoja oli kyseessä sitten hiekkalaatikkoleikit, koulun jälkeiset jalkapallopelit tai työpaikan kahvitaukojuoruilut. Pelit tarjoavat tilan, jossa ihmiset voivat kohdata, saada kokemuksia ja rakentaa yhteisöjä yli maantieteellisten ja fyysisten rajojen. Samalla pelien saavutettavuus on noussut tärkeäksi kysymykseksi. Vaikka pelit voivat yhdistää ihmisiä toimintakyvystä riippumatta, vammaiset pelaajat kohtaavat edelleen esteitä. Miten peleistä saadaan saavutettavia? Mitä pelaaminen merkitsee vammaisille pelaajille? Ja miten pelaaminen edistää sosiaalista hyvinvointia? Luennolla Tampereen yliopiston väitöskirjatutkija Markus Kämäräinen tarkastelee miten pelit voivat edistää yhteisöllisyyttä sekä hyvinvointia ja millaisia mahdollisuuksia ne tarjoavat inklusiivisempaan tulevaisuuteen.

12.00 Lounastauko ja näyttelyyn tutustuminen

KAIKILLE YHTEINEN OHJELMA

13.00 Rakenna rauhaa, tue tunnetta – säätelyn tukeminen varhaiskasvatuksessa ja koulussa

Maikku Tammisto

Mitä jos rauha ei olekaan seuraus lapsen säätelystä, vaan sen edellytys? Entä jos tunnesäätely ei ala lapsesta, vaan aikuisesta ja ympäristöstä? Voiko tunnetaitoja oppia tunnetaitokorttien avulla, jos turvan kokemusta ei ole?

Lapsen käyttäytymistä ei voi tarkastella irrallisena ominaisuutena, vaan viestinä senhetkisestä vireys- ja tunnetilasta sekä ympäristön vaatimuksista. Lähtökohtana esityksessä on ajatus: mene sinne, missä lapsi on – kohtaamisen alku on aina lapsen tämänhetkisessä tilassa.

Aikuisen hyväksyvä, turvallinen ja rauhoittava läsnäolo luo perustan oppimiselle ja tunnesäätelyn kehittymiselle. Vireys- ja tunnetilan säätely ei rakennu vaatimuksista tai järkiperusteluista, vaan suhteessa, jossa lapsi tulee nähdyksi ja kannatelluksi. Vuorovaikutuksen sävy, aikuisen oma vireystila sekä kyky pysähtyä ja säädellä ensin itse ovat keskeisiä rauhaa rakentavia tekijöitä ryhmän arjessa.

Rauhaa ja säätelyä tukeva aisti- ja fyysinen ympäristö on hyvä kaikille, mutta välttämätön osalle. Kun ympäristöä muokataan ennakoivasti kuormitusta vähentäväksi ja turvaa lisääväksi, tuetaan koko ryhmän hyvinvointia ja mahdollistetaan tunnesäätelyn taitojen kehittyminen askel askeleelta, ajassa. Säätely ei ole yksilön ominaisuus, vaan yhdessä rakentuva prosessi.

14.30 Pienet, suuret kohtaamiset

Maaret Kallio

"Small is all" on vanha ja tärkeä sanonta. Toista ihmistä kohdatessa hyvin pienet asiat luovat kaikkein tärkeimmän. Hetken läsnäolo aidosti, hyväksyvä katse ja kuulevat korvat voivat muuttaa kohtaamisen sydämeen ja mieleen painuviksi. Yhtä lailla pienin teoin voimme tehdä suurta hallaa ja luoda turvattomuutta: katsoa ohi, survoa omin ehdoin eteenpäin ja pysytellä kiireisenä, liian etäällä.

Ammattilaisen kyky kohdata ihminen on yhdistelmä ammatillista osaamista ja inhimillisyyden taitoa - ei kumpaakaan yksin. Ammatillisuus on tietoa, taitoa ja varmuutta, inhimillisuus kykyä katsoa, tuntea ja kohdata. Tiukassa aikataulussakin voi valita, onko 10 minuuttia toiselle läsnä vai operoiko etäältä. Ihmisen turvallisuuden tunteen kannalta pienillä valinnoilla on valtava merkitys. Toivo syntyy toisen kohtaamisessa, silloinkin, kun epätoivo on läsnä.

15.00 Seminaarin päätössanat

15.15 Seminaari päättyy

NÄYTTELY: Näyttelyssä alan laitetoimittajat ja toimijat esittelevät uusinta materiaalia.